

К. М. Бруссо

здобувач

Донецького юридичного інституту МВС України

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

У статті доведено, що спосіб учинення кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва здебільшого є повноструктурним, що включає підготовку, вчинення та приховування. На підставі чого виокремлено найбільш поширені способи вчинення привласнення, розтрати майна (матеріально-відповідальними особами) або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (з відповідними криміналістичними пошуковими ознаками), які поєднуються (комбінуються) з різними видами службових підроблень і корупційних діянь. Установлення способу вчинення корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва, створює передумови для визначення форми вини під час вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності. Здійснено наукову систематизацію найбільш поширених способів корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва, характерних для них ознак матеріального та інтелектуального підроблень документів будівельних та інших пов'язаних з ними організацій, а також категорій причетних до злочину службових і матеріально-відповідальних осіб, зокрема: укладення фіктивних договорів підряду (субпідряду) з подальшим підробленням офіційних документів; складання фіктивних актів приймання виконаних будівельних робіт з метою незаконного перерахування грошових коштів; використання підроблених довідок про завищену вартість виконаних будівельних робіт, порівняно з фактичними витратами; привласнення службовою особою коштів, виділених в авансовому порядку на житлове будівництво, які перебували в її віданні; умисне внесення завідомо неправдивих відомостей до матеріальних звітів з метою привласнення коштів; розтрата коштів, виділених на проведення конкретного обсягу робіт, на потреби, не пов'язані з виконанням взятих зобов'язань з житлового будівництва, обумовлених договором; підроблення документів; підроблення службовою особою відомостей на видачу заробітної плати за договором підряду на виконання будівельних (ремонтних) робіт, які, як правило, поєднуються з різними видами службових підроблень проектно-кошторисної та фінансово-господарської документації та корупційними діяннями службових осіб житлово-будівельних організацій і уповноважених державних органів.

Встановлено, що способи вчинення поєднуються з різними видами службових підроблень проектно-кошторисної та фінансово-господарської документації (договорів підряду на виконання будівельних робіт, актів приймання виконаних робіт, відомостей щодо виплати заробітної плати, довідок вартості будівельних матеріалів тощо) та корупційними діяннями службових осіб будівельних організацій і уповноважених державних органів.

Ключові слова: житло, будівництво, корупція, спосіб вчинення, розслідування, кримінальне провадження.

Становлення та розвиток ринку житла в Україні сприяє появі нових форм власності, різноманітних цивільних і господарських відносин. Розвиток ринку житла є важливим чинником забезпечення соціальних потреб населення, але водночас недостатній рівень правової освіченості громадян – учасників цивільного обігу житла, а також висока ринкова вартість об'єктів нерухомості створюють підґрунтя для вчинення низки кримінальних правопорушень, у структурі яких чітко виокремлюються кілька

основних об'єктів злочинного посягання – правовідносини у сфері обігу житла на первинному та на вторинному ринку. Як незаконні операції з нерухомістю, так і кримінально-карані корисливі посягання на власність у цій сфері стають поширеними через те, що операції з житлом відносяться до одного з найбільш високодохідних видів бізнесу. Високий ступінь ризику операцій з житлом викликаний, насамперед, заплутаним законодавством, великою кількістю складних документів, що супроводжують купівлю-про-

даж. Тому ринок житла стає все більш криміналізованим, чому сприяє поява нових схем учинення злочинів.

Спосіб вчинення злочинів у криміналістиці завжди був об'єктом детальної уваги вчених, оскільки він виступає своєрідним «ключем» до розкриття злочинів, відображає характерні риси діяльності особи, є визначальною ланкою в розробці окремих методик і в деяких випадках уможлиблює розмежування окремих видів злочинів, нерідко ставить перед криміналістикою нові завдання тощо.

Установлення способу вчинення корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва, створює передумови для з'ясування форми вини під час вирішення питання про притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідною статтею Кримінального кодексу України.

Традиційно спосіб учинення злочину в криміналістичній літературі тлумачать як «образ дій злочинця, що виражається в певній, взаємозалежній системі операцій і прийомів підготовки, здійснення та приховування злочину» [1, с. 22]. Р. С. Белкін спосіб учинення злочину вважає системою дій з підготовки, учинення та приховування злочину, що детерміновані умовами зовнішнього середовища і психофізіологічними властивостями особистості, які можуть бути пов'язані з вибіркоvim використанням відповідних знарядь або засобів чи умов місця і часу та об'єднаних спільним злочинним умислом [2, с. 359]. У цьому контексті В. В. Лисенко стверджує, що спосіб учинення злочину є сукупністю мотивованих, цілеспрямованих і необхідних дій, обумовлених обстановкою та засобами вчинення злочину та виконуваних винуватим для досягнення поставлених завдань [3, с. 8].

Вивченню способу вчинення злочину у криміналістичній літературі приділяється велика увага. Так, М. В. Салтевський під способом вчинення злочину розуміє комплекс причинно і функціонально пов'язаних довільних (і частково мимовільних) цілеспрямованих дій злочинця [4, с. 421].

Дії з підготовки, вчинення та приховування злочину утворюють єдиний спосіб вчинення злочину, оскільки спрямовані на досягнення кінцевого результату та охоплюється загальною метою. У зв'язку з цим більш обґрунтованою є точка зору Г. Г. Зуйкова, який визначає спосіб вчинення злочину як систему об'єднаних загальним задумом дій злочинця з підготовки, вчинення і приховування злочину, детермінова-

них об'єктивними і суб'єктивними факторами, поєднаних з використанням відповідних знарядь і засобів та умов місця та часу [5, с. 32]. Вчений зазначає, що «на відміну від кримінально-правового і кримінально-процесуального понять «спосіб вчинення злочину», його криміналістичне поняття і значення є найширшими і ємнісними» [5, с. 41].

Дії злочинців крізь призму способу злочинної діяльності розглядає А. Ф. Лубін як комплекс спільних дій, спрямованих на реалізацію усвідомлюваних завдань і цілей, за визначених умов і засобів досягнення їх. Автор виокремлює фази розвитку злочинної діяльності: підготовка, вчинення і відтворення цієї діяльності [6, с. 13].

Майже усі способи вчинення корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва, є повноструктурними. Отже, спосіб злочину – це дії злочинця, що закономірно проходять чотири фази розвитку: інформаційно-пошукову (розвідувальну), підготовчо-організаційну, діяльнісно-операційну та забезпечення приховування слідів злочину [7; 8, с. 8]. Підготовка до вчинення злочину включає: вибір об'єкта посягання – людини та збирання відомостей про неї; розробку плану викрадення або позбавлення волі; підбір та організацію співучасників злочину, розподіл між ними функцій та ролей, підготовку знарядь та засобів вчинення злочину.

На основі аналізу судової практики можна виокремити найбільш поширені види розкравдань у сфері житлового будівництва [9, с. 106], зокрема:

1. Привласнення коштів, виділених на будівництво або закупівлю будівельних матеріалів, шляхом зловживання службовим становищем. Зазвичай таке незаконне заволодіння майном здійснюється шляхом внесення службовою особою неправдивих відомостей до офіційних документів з метою завищення обсягу робіт, вартості матеріалів, що надає змогу в подальшому штучно збільшити обсяги фінансування та привласнити кошти. Наприклад, під час виконання підрядних робіт, передбачених договором підряду та додатковими угодами до цього договору, у ОСОБА_2 виник злочинний намір, спрямований на привласнення бюджетних коштів шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем та внесення до офіційних документів – актів приймання виконаних будівельних робіт КБ-2в завідомо неправдивих відомостей. Так, реалізуючи свій злочинний намір, ОСОБА_2 при складанні акта

приймання виконаних будівельних робіт, діючи умисно, у порушення вимог п. 3.3.10.1 Державних будівельних норм Д. 1.1-1-2000, з метою заволодіння бюджетними коштами шляхом зловживання своїм службовим становищем, внесла завідомо неправдиві дані до вказаних актів приймання виконаних будівельних робіт, свідомо завищивши обсяги виконаних робіт та обсяги фактично використаного матеріалу на загальну суму 753 тис. грн. На підставі завідомо неправдивих офіційних документів, а саме актів приймання виконаних будівельних робіт форми КБ-2в, Управлінням капітального будівництва міської ради на користь приватного підприємства «Л.» було зайво сплачено коштів на загальну суму 753 тис. грн, які надалі були привласнені ОСОБА_2 [10].

2. Розтрата коштів, виділених на будівництво, шляхом зловживання службовим становищем. Здебільшого здійснюється службовою особою, у віданні якої перебуває чи якій ввірено майно шляхом нецільового використання майна та ресурсів. Наприклад, ОСОБА_5, діючи умисно, цілеспрямовано, з метою розтрата грошових коштів, зловживаючи своїм службовим становищем, достовірно знаючи, що вказані акти виконаних робіт форми КБ-2в ним сфальсифіковані, діючи умисно, в інтересах ТОВ «Б.», зловживаючи своїм службовим становищем, достовірно знаючи, що поточний ремонт фактично не виконаний, вжив заходів щодо перерахування ТОВ «Б.» грошових коштів в сумі 599,2 тис. грн, тобто суми, яка завищена на 237,7 тис. грн, чим здійснив розтрата бюджетних коштів, що в 250 разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян [11].

3. Заволодіння коштами, виділеними на будівництво, шляхом зловживання службовим становищем службовою особою. Найчастіше полягає у внесенні недостовірних відомостей до офіційних документів; завищенні обсягу виконаних робіт; штучному завищенні кількості необхідних матеріалів та обладнання; частковому виконанні або ж повному невиконанні тих чи інших будівельних робіт; використанні будівельних матеріалів низької якості, які в документах відображено як високоякісні та дорогі.

Наприклад, ОСОБА_2, перебуваючи на посаді директора ПП «К.», будучи службовою особою, маючи умисел на заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем, усвідомлюючи та достовірно знаючи, що будівельні роботи з будівництва багатоквартирного житлового будинку виконані частково, підписав та завірив печаткою підприємства акт

приймання виконаних будівельних робіт форми КБ-2в із завищеними обсягами виконаних робіт, згідно з якими вартість виконаних будівельних робіт та витрати на будівництві житлового будинку, з урахуванням ПДВ становить 891 тис. грн. У подальшому ОСОБА_2 шляхом зловживання службовим становищем заволодів грошовими коштами на загальну суму 430 тис. грн, які були безпідставно перераховані за завищеними обсягами будівельних робіт за актом приймання виконаних будівельних робіт [12].

При цьому кожен вид розкрадання поєднується з використанням різноманітних способів службового підроблення. Найчастіше підробляють договори підряду на виконання будівельних робіт, акти приймання виконаних робіт, відомості щодо виплати заробітної плати, довідки вартості будівельних матеріалів, довідки вартості виконаних робіт та ін.

Крім того, активно використовуються такі схеми розкрадань службовими особами у сфері будівництва, зокрема:

1. Умисне завищення обсягів і вартості виконаних робіт. У цьому випадку будівельні роботи проводяться, але в значно менших обсягах та з використанням значно меншої кількості будівельних матеріалів. Це здійснюється з метою подальшого обернення надлишкових коштів, виділених на будівництво, на користь зловмисника.

Загалом завищення обсягів виконаних робіт у сфері будівництва відображається у відповідних актах (зокрема, про розбирання існуючих споруд і фундаментів; перевезення сміття; розроблення ґрунту вручну в траншеях; засипку вручну траншей і пазух; перевезення ґрунту; роботи на відвалі; розроблення ґрунту із завантаженням в автомобілі-самоскиди екскаваторами; зачищення дна і стінок вручну в котлованах і траншеях, розроблених механізованим способом; укладання блоків і плит фундаменту; установлення блоків стін підвалів тощо).

Однак часто трапляються випадки, коли акт складено про виконання робіт із залученням техніки, на що виділяються відповідні кошти, а фактично роботи виконуються вручну, без застосування техніки, наприклад: підготовка рову для прокладення комунікацій. У такому випадку зловмисникам вдається незаконно заволодіти коштами, не повертаючи зайвої уваги, оскільки роботи здебільшого виконують наймані працівники за мізерну оплату, а факт виконання робіт за допомогою ручної праці, а не із залученням техніки – не фіксується.

2. Фіктивне виконання будівельних робіт. Будівельні роботи виконуються частково, або ж взагалі не виконуються, а з метою приховання цього факту підробляються довідки про їх виконання.

3. Невиконання будівельних робіт після перерахування коштів [9, с. 107].

У сфері житлового будівництва трапляються різні види підроблень, зокрема поєднання даних видів в одному злочинному діянні. Це можливо в тому разі, коли відбувається реалізація складних злочинних схем щодо привласнення, розкрадання майна, будівельних матеріалів, інструменту, коштів, які виділено на будівництво, тощо. Найчастіше підробляють договори підряду на виконання будівельних робіт, акти приймання виконаних робіт, відомості щодо виплати заробітної плати, довідки вартості будівельних матеріалів і виконаних робіт.

У більшості випадків підроблення здійснюють саме службові особи. Шляхом підроблення документації, що використовується в процесі будівництва на різних його етапах, вони завищують обсяги і вартість виконаних робіт в актах прийому виконаних робіт, проводять незаконне нарахування коштів на основі фіктивного акта про своєчасну здачу об'єкта в експлуатацію, здійснюють незаконне нарахування на відповідні рахунки авансів, привласнюючи різницю між завищеною і фактичною сумою. Крім того, шляхом складання фіктивних документів службові особи приховують розкрадання грошових коштів, які виділено для закупівлі будівельних матеріалів, техніки, устаткування, інвентарю тощо. Як службові, так і інші особи шляхом підроблення здійснюють операції щодо повного або часткового не оприбуткування по касі грошей, отриманих від приватних осіб за виконані роботи, привласнюють включені в робочі наряди чи платіжні документи грошові кошти, які заздалегідь було нараховано на підставних чи неіснуючих осіб тощо. Поширеними є випадки, коли службові особи складають акти на виконання ремонтних робіт, що взагалі не проводилися, завищують у документах обсяги робіт (наприклад, під час складання кошторису).

Під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва необхідно звертати увагу на такий перелік документів:

1) фінансово-звітні документи: виписки по особовим рахункам; роздруківки банківських операцій; локальний кошторис, відповідно до якого встановлюється вартість проведення буді-

вельних/ремонтних робіт; платіжні доручення, за якими перераховуються грошові кошти як розрахунок за виконані роботи; платіжні доручення, в яких фіксуються фінансові зобов'язання сторін та сплачені кошти; виписки по особовим рахункам; роздруківки руху коштів по розрахункових рахунках; рахунки-фактури, що підтверджують операції з купівлі будівельних матеріалів та містять вичерпні відомості про їх вартість, марку, кількість тощо; локальний кошторис; зведений кошторисний розрахунок; бухгалтерські довідки щодо балансу грошових коштів/матеріальних цінностей; відомості на видачу заробітної плати за договором підряду; видаткові касові ордери; розрахунково-платіжні відомості; накази службових осіб про затвердження кошторисної документації на проведення ремонтних/будівельних робіт; рішення сесій міських, районних, районних у містах рад, а також державних адміністрацій стосовно затвердження видатків для проведення будівельних/ремонтних робіт; розрахунково-платіжні відомості; дані, що містяться в Реєстрі бюджетних фінансових зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів; договори про закупівлю робіт за державні кошти; графіки фінансування та виконання робіт, що є додатками до договору генпідряду; податкова документація та бухгалтерська звітність; реєстр бухгалтерського обліку – головна книга; оборотно-сальдові відомості; реєстри синтетичного й аналітичного обліку за всіма використовуваними рахунками бухгалтерського обліку за певний період; податкові реєстри; звітність по страховим внескам до позабюджетних фондів; документи по роботі з органами Державної фіскальної служби; документи з розрахунків з підзвітними особами, у т.ч. авансові рахунки; документи з обліку праці та заробітної плати; реєстри обліку отриманих і виданих податкових накладних; касові документи; виписки з банку по розрахункових рахунках; документи від поставальників (прибуткові накладні); акти на списання матеріальних цінностей; первинні документи з обліку нематеріальних активів; журнали обліку виданих довіреностей [9, с. 109; 13, с. 45];

2) документи, що відображають результати внутрішніх та зовнішніх перевірок, у тому числі незалежних контролюючих органів: результати внутрішнього аудиту (готується висновок аудиторського звіту за результатами внутрішнього аудиту окремих питань фінансово-господарської діяльності установи, організації тощо); акти ревізії фінансово-господарської діяльності об'єкта, де вчинено злочин; матеріали резуль-

татів зустрічних звірок; дефектний акт, відповідно до якого встановлюються обсяги виконання будівельних робіт по об'єкту ремонту або реконструкції; акт проведення контрольних обмірів виконаних підрядних робіт по акту приймання виконаних робіт (проводиться комісією у складі представника замовника, виконавця, спеціаліста з відділу капітального будівництва міської ради, представників Держаудитслужби); акти позапланової документальної перевірки; матеріали перевірок територіальних органів Державної фіскальної служби; матеріалів, що перебували або перебувають у виконавчому провадженні Державної виконавчої служби стосовно окремих суб'єктів; результати зустрічних перевірок по контрагентах; акти обстеження стану об'єктів з метою визначення переліку та обсягу робіт, які необхідно здійснити в межах будівельних/ремонтних робіт; результати зустрічних перевірок Держаудитслужби; результати позапланової інвентаризації матеріальних цінностей; акти інвентаризаційних комісій стосовно виявлення, огляду та перевезення не оприбуткованих матеріальних цінностей підприємства; інвентаризаційні описи товарно-матеріальних цінностей; акти огляду та службові записки про результати огляду об'єктів та про результати робіт [9, с. 110; 13, с. 46];

3) цивільно-правові договори на виконання певного обсягу будівельних/ремонтних робіт: договори підряду, відповідно до умов якого підрядчик зобов'язаний виконувати роботи в розмірі підсумкової вартості та у відповідні строки, що встановлені графіком виконання робіт, складеним підрядником до початку виконання робіт, здійснювати роботи відповідно до кошторисної документації, будівельних норм і правил, графіку виконання робіт; акт прийому виконаних будівельних робіт (форми КБ-2В); акти виконаних робіт, у т.ч. документи від покупців; договори з постачальниками, покупцями та іншими контрагентами; договір генпідряду, предметом якого виступає комплекс робіт з будівництва конкретного об'єкта, наприклад: інженерне забезпечення відповідно до затвердженої проектно-кошторисної документації і технічної характеристики об'єкта з прокладенням зовнішніх інженерних мереж, зовнішнього освітлення, благоустрою та озеленення території; договір капітального будівництва; акт здачі-приймання документації по договору на виготовлення проектно-кошторисної документації; додаткові угоди до договорів будівельного підряду; довідки про вартість виконаних робіт (типова

форма № КБ-3 «Довідка про вартість виконаних будівельних робіт та витрати»); оригінали (копії) претензій; акти приймання-передачі матеріальних цінностей на відповідальне зберігання; декларації про початок виконання будівельних робіт; проекти на капітальний ремонт/будівництво; акти на збереження матеріальних цінностей/грошових коштів; акти прийому-передачі матеріалів [14, с. 96–98].

Загалом, документи є надзвичайно важливим процесуальним джерелом доказів учинення привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва. Останні набувають ознак речових доказів у випадку їх використання як знаряддя чи засобу вчинення злочину, зберігають на собі його сліди або містять інші відомості, що мають доказове значення в межах кримінального провадження.

Крім того, документами, що містять оперативно-розшукову інформацію та беруться до уваги як доказова інформація, є фіктивні договори, записи в настільних календарях, записниках, телефонних довідниках, на окремих аркушах. Їх можна знайти як під час оперативного огляду приміщення в момент затримання особи, так і в процесі оперативного пошуку за місцем проживання.

Таким чином, основними та найбільш поширеними, залежно від джерела розкрадань, є такі способи вчинення досліджуваної категорії кримінальних правопорушень: укладення фіктивних договорів підряду (субпідряду) з подальшим підробленням офіційних документів; складання фіктивних актів приймання виконаних будівельних робіт з метою незаконного перерахування грошових коштів; використання підроблених довідок про завищену вартість виконаних будівельних робіт, порівняно з фактичними витратами; привласнення службовою особою коштів, виділених в авансовому порядку на житлове будівництво, які перебували в її віданні; умисне внесення завідомо неправдивих відомостей до матеріальних звітів з метою привласнення коштів; розтрата коштів, виділених на проведення конкретного обсягу робіт, на потреби, не пов'язані з виконанням взятих зобов'язань з житлового будівництва, обумовлених договором; підроблення документів; підроблення службовою особою відомостей на видачу заробітної плати за договором підряду на виконання будівельних (ремонтних) робіт, які, як правило, поєднуються з різними видами службових підроблень проектно-кошторисної та фінансо-

во-господарської документації та корупційними діями службових осіб житлово-будівельних організацій і уповноважених державних органів.

Список використаної літератури:

1. Криміналістика: підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.; за заг. ред. В. В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2020. 752 с.
2. Сергеев Л. А. Расследование и предупреждение хищений, совершаемых при производстве строительных работ: автореф. дис...канд. юрид. наук 12.00.09. «Уголовный процесс, криминалистика, судебная экспертиза». Москва, 1996. 26 с.
3. Запотоцький А. П. Теоретичні основи та практика розслідування злочинів у сфері будівництва: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 510 с.
4. Салтевський М. В. Криміналістика: підручник. Київ : Кондор, 2005. 588 с.
5. Ахмедшин Р. Л. Изучение личности преступника в методике расследования преступлений. Томск: Изд-во ун-та, 2000. 138 с.
6. Бахин В. П. Предмет науки криминалистики : лекция. Киев, 1999. 27 с.
7. Лук'янчиков Є. Д. Щодо поняття криміналістичної характеристики злочинів. Історико-правовий часопис. 2013. № 2. URL: http://historylaw.eenu.edu.ua/publ/2_2013/rozdil_iv_kriminalne_ta_kriminalno_vikonavche_pravo_kriminologija_kriminalnij_proces/e_luk_janchikov_shhodo_ponjattja_kriminalistichnoji_kharakteristiki_zlochiv/20-1-0-74
8. Белкин Р. С. Курс криминалистики: учеб. пособ. 3-е изд. Москва: ЮНИТА-ДАНА, Закон и право, 2001. 837 с.
9. Запотоцький А. П. Теоретичні основи та практика розслідування злочинів у сфері будівництва: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 510 с.
10. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області. Справа № 308/2578/15-к. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50495642>.
11. Вирок Кіровоградського районного суду Кіровоградської області. Справа № 390/677/16-к. Провадження №1-кп/390/21/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66302288>.
12. Вирок Галицького районного суду м. Львова. Справа № 461/8271/14-к. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56716223>.
13. Попова І. М. Розслідування шахрайств, пов'язаних із залученням коштів громадян на будівництво житла: дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.09. Київ, 2011. 248с.
14. Запотоцький А. П. Особливості виявлення привласнення, розтрати майна у сфері будівництва або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Актуальні проблеми досудового розслідування* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. Дню слідчого в Україні (Київ, 5 лип. 2017 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 95–98.

Brusso K. M. Ways of committing corruption offenses in the field of housing construction

The article proves that the method of committing criminal offenses in the field of housing is mostly full-fledged, which includes preparation, commission and concealment. On the basis of which the most common ways of misappropriation, misappropriation of property (materially responsible persons) or taking it by abuse of office (with appropriate forensic signs), which are combined (combined) with various types of official forgery and corruption. Establishing the method of committing corruption offenses in the field of housing, creates the preconditions for determining the form of guilt in resolving the issue of bringing a person to justice. Scientific systematization of the most common methods of corruption criminal offenses in the field of housing, their characteristic features of material and intellectual forgery of documents of construction and other related organizations, as well as categories of officials and materially responsible persons involved in the crime, in particular: conclusion of fictitious contracts (subcontracts) with further forgery of official documents; drawing up of fictitious acts of acceptance of the executed construction works for the purpose of illegal transfer of money; use of forged certificates of inflated cost of construction work performed, compared to the actual costs; misappropriation by an official of funds allocated in advance for housing construction, which were under his control; intentional entry of knowingly false information into material reports for the purpose of misappropriation of funds; waste of funds allocated for a specific amount of work for needs not related to the fulfillment of obligations under the housing construction, stipulated by the contract; forgery of documents; forgery by an official of information on the issuance of wages under a contract for construction (repair) works, which are usually combined with various types of forgery of design estimates and financial and economic documentation and corrupt actions of officials of housing and construction organizations and authorized state bodies.

It is established that the methods of commission are combined with various types of official forgeries of design estimates and financial and economic documentation (contracts for construction work, acts of acceptance of work performed, information on payment of wages, certificates of construction materials, etc.) and corruption of construction officials organizations and authorized state bodies.

Key words: *housing, construction, corruption, method of commission, investigation, criminal proceedings.*